

לעילוי נשמת

מרת תקוה לוטה בת ר' שמואל ע"ה
נלב"ע ד' תמוז תשס"ג תנצב"ה
הוקדש ע"י ידידנו עו"ד עוז פלס הי"ו

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות

"קידוש לבנה"

אמירת שלום עליכם

היה אומר שלום עליכם לעומד לימינו ושמואל וכנגדו, ולא היה חוזר ואומר עליכם שלום רק לאומרים לו שלום עליכם, ולא הקפיד אם הם גדולים או קטנים, (ס' אלא ד"א של הלכה פמ"א ס"ז).

אמירתו לאביו או רבו

אמר לבנו שלא מקפידים בקידוש לבנה שיאמר הבן לאביו או תלמיד לרבו 'שלום עליכם' בדרך כבוד 'שלום עליכם אבי ומורי' (וכ"ה בלקט יושר עמוד ע' דבקידוש לבנה אי"צ לדקדק בד"ז), אבל אפשר להדר בזה (דקדוקי מצות ח"ב סי' נ"ח) ועל' בס' פתחי חיים (עניני אור"ח ח"א סי' ס"ב) שאמר רבינו ע"ע בענותנותו: 'אצלי זה לא נוגע אני לא רב! וחזר ושנה 'זה כשר וישר'.

שירת טובים מאורות

אחר קידוש לבנה היה שר טובים מאורות, ומאחל לכולם אגוט חדש, ואמר שאצלינו לא נהגו לרקוד ולעשות מעגלים (ס' אלא ד"א של הלכה שם ס"ח), לא היה מנער הבגדים אחר קידוש לבנה (שם).

לא ראה הלבנה

השיב רבינו זצ"ל, דאם ברך ברכת הלבנה קודם שראה בדיעבד יוצא יד"ח (ענפי משה ר"ח סי' ל"ו נזר החיים עמוד קע"ז ובמועדי הגר"ח ח"ב סי' כ"ה הניח בצ"ע), ומ"מ אמר רבינו זצ"ל דאם יכול ישמע פעם נוספת הברכה מאחר דהכי שפיר טפי לרווחא דמילתא (וישמע משה סי' ק"ח פתחי חיים ח"א סי' ס"ג).

אמירתה במרפסת מקורה וכנגד זכוכית

רבינו זצ"ל היה מהדר לצאת לחוץ ולברך תחת הרקיע, ואף כשהיה מברך בביתו היו פותחים הגג בשביל כך, אבל הביא שמרן החזו"א כשהיה קשה לו לצאת קידוש הלבנה במרפסת שהיתה פתוחה מכל הצדדין אף שהגג היה מקורה (מעשה איש ח"ז עמוד קל"ד) וסבר שזה סגי להחשב כהולך להקביל פני אביו שבשמים (ארחות רבינו ח"א עמוד קע"ח), והעיקר שלא מברך בחדר שבו הוא נמצא רק יוצא לחוץ (אשי ישראל פ"מ הערה ט"ו), ונכון לפתוח החלון ולא לברך דרך זכוכית (מועדי הגר"ח ח"ב סי' כ"ו).

תחת מטריה ותחת ענפי אילן

השיב רבינו זצ"ל, דאפשר לברך תחת המטריה אף שאינו תחת השמים, (שם סי' כ"ח ואשי ישראל פ"מ ס"ז), וכן תחת ענפי אילן, (שם סי' ל"ה).

אמירתה בשבת ובזמן תוספת שבת

נשאל רבינו זצ"ל, כשחל יום אחרון של ברכת לבנה בשבת ולא בירך האם יברך מבעוד יום או בשבת, והשיב שיברך מבעוד יום (מועדי הגר"ח ח"ב סי' ל' אמנם בס' שערי ציון ח"ב עמוד ר"י הביא מרבינו זצ"ל, שלא יברך מבעוד יום שאין נהנה ע"ש). אין לברך גם בעת שקבל תוספת שבת (שם).

אחר ליקוי לבנה

אם היה ליקוי לבנה אין לברך עוד אע"פ שלא הגיע אמצע החדש (שקל החדש פ"א מקידוה"ח סק"ה).

צירוף מי שאינו שומר ת"מ וקטן

השיב רבינו זצ"ל, דמי שאינו שומר ת"מ לא מצטרף לרוב עם של שלשה לקידוש לבנה (מועדי הגר"ח ח"ב סי' ל"ה), ולגבי קטן הניח בצ"ע (שם סי' ל"ז), ובמכתב כתי"י כתב לי רבינו זצ"ל (ט"ו מרחשון תשע"ו ס"ד) דאין מעלת רוב עם בקטנים, ובמכתב אחר (ר"ח אדר תשע"ה) השיבני רבינו זצ"ל, כל ששמו אדם יש בו רוב עם, (ועי' משנ"ב סי' תר"צ ס"ג וב"ק פ"ג א').

ברכת השבח ואין בה ערבות

נשאל רבינו זצ"ל, למה לא אומרים קודם קידוש לבנה אקב"ו לקדש הלבנה, והשיב, אינה ברכת המצות אלא ברכת השבח, (תשובות הגר"ח ח"ב עמוד תשל"ה מועדי הגר"ח ח"ב סי' ל"ה ועי' ברכ"י סי' ח סק"ב). וכמו כן השיב דא"א להוציא בזה כברכת המצות מדין ערבות (מועדי הגר"ח ח"ב סי' כ"ב).

במה שנקרא קידוש לבנה

וכתב רבינו זצ"ל, במה שקורין ברכה זו בשם 'קידוש לבנה' אף שאין כאן רק ברכה, דשם 'קידוש' לבנה, לא נזכר בגמרא, אלא האחרונים כינוהו כך, כמו קידוה"ח שזה ג"כ בלבנה, ובמס' סופרים (פט"ו הכ"ד) ובשמו"ר (פט"ו סי' כ"ד) יש נוסח בברכה זו ברוך 'מקדש' חדשים, אבל אנו נוהגים לברך 'מחדש' חדשים (סדור תפילה למשה).

בחיוב הברכה

המפסיד קידוש לבנה יש לומר עליו מעוות לא יוכל לתקון כמו שמצינו על מי שהפסיד ק"ש של שחרית או ערבית (קונטרס עזרת אליעזר דף ב). ועי' בזה בס' קידוש לבנה (מילואים סי' א ובס' מעשה איש ח"ד עמוד קי"ט) שכן סבר מרן החזו"א זצ"ל שהוא חובה גמורה.

עת אמירת קידוש לבנה

רבינו זצ"ל נהג כדעת הגר"א במעשה רב, לקדש הלבנה מיד אחר ג' ימים, ולא המתין למוצאי שבת, כמנהג אביו הקה"י זצ"ל ומרן החזו"א זצ"ל (מעשה איש ח"ז עמוד קל"ט ארחות רבנו ח"א עמוד קע"ז). אמנם כשעבר ג"י בצמצום ועדיין הלבנה קטנה טובא המתין עד למחר (דקדוקי מצות ח"ב הערה פ"ג וכן מובא מהחזו"א בדינים והנהגות פ"ז ס"ה ועי' במנהגי ביהכ"ס חזו"א פ"ג סט"ו).

אמירתה בעש"ת ובתשעת הימים

רבינו זצ"ל נהג כן גם בעש"ת ולא המתין למוצאי יוה"כ, (עי' משנ"ב סי' תר"ב סק"י), ואמר שמי שעושה קידוש לבנה במוצאי התענית ילבש נעליו קודם ולא יאמר בנעלי בד, (תשובה בסו"ס אשי ישראל תשובה של"ז).

וכן בחדש אב לא המתין אחר ט"ב, והשיב שאף בתשעת הימים יש לשיר טובים מאורות (תשובה בסו"ס אשי ישראל תשובה ת"מ). וכמו כן כשמקדש הלבנה ביום אחרון בליל שבת, כתב רבינו זצ"ל דמותר גם לשיר טובים מאורות וגם לעשות מעגל (תשובות הגר"ח עמוד תשל"ה).

לאומרה כנגד המזרח

כתב רבינו זצ"ל, דישי לאומרה כלפי מזרח (אשי ישראל פ"מ הערה ע"ב) ולא יאמר כנגד הלבנה שלא יהיה נראה כמתפלל נגדה (סדור שיח תפילה ס' קידוש לבנה אות י').

מיישר רגליו כנגדה

ומש"כ במס' סופרים (פ"כ ס"א) 'ומיישר רגליו כנגדה' (ומובא בשו"ע סי' תכ"ז ס"ב), כתב רבינו זצ"ל דנראה דאין הכונה להצמיד רגליו כמו בשמו"ע רק שמיישר רגליו למזרח (דולה ומשקה עמוד ר"ב ועי' בס' אלא ד"א פמ"א ס"ד).

סגולה לכאבי שיניים

היה אומר בשם אביו הקה"י זצ"ל, סגולה לכאב שיניים לומר אחר כשם שאני רוקד כו' ולא יוכלו לנגוע בי לרעה 'ולא יהיה לי כאב שיניים', ואמר שאביו היה אומר זה גם בשביל הבנות שא"א קידוש לבנה, ואמר שד"ז מקורו בסדור בית יעקב לר"י עמדין, (ואמר לי שאולי לא ראוי לומר זה על תינוק שיוצאים לו השיניים כי כ"ה הדרך ביציאתן שכואב כשבוקע ואם יתפלל שלא יכאב לא יצמחו כלל...).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת אבי מורי הרב ברוד מאיר ב"ד יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

להצטרפות לרשימת מקבלי הגיליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגיליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפני רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"י

פרשת בלק - איש האשכולות הרה"ג רבי צבי כגן זצ"ל (ה' תמוז תשמ"ט)

פרשת בלק - רבינו אלהן בונם וסרמן הי"ד בעל 'קובץ שיעורים' (י"א תמוז תש"א)

פרשת פנחס - רבינו ישראל איסרלין ה' פתחי תשובה' (ט"ו תמוז תרמ"ט)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון רבי נושה דויטש זצ"ל בעל 'זיו היים' (כ"א סיון תשנ"ו)

הכי מתמיד בישיבה

במשך עשרות שנים שהה רבינו בצוותא יחד עם רבי משה זצ"ל בכולל חזון איש, והיה מכנהו בחיבה "רבי משה נורר" על שם עיירת מוצאו 'נור'. ולעיתים רבות היו משוחחים בדברי תורה. סיפר רבינו שזוכר את רבי משה עוד בהיותו תלמיד בישיבת 'בית יוסף' אצל אביו מרן זי"ע, והיה הבחור הכי מתמיד שבישיבה.



רבי משה דויטש בעת שמחת נישואי נכדו

הקדמת ספרו

סיפר בן רבינו הג"ר יצחק שאול שליט"א מה ששמע מאביו רבינו זי"ע: שכשהוציא רבי משה את ספרו הראשון על מסכת ברכות (ונקרא 'המעיר' ואח"כ שינו שמו ל' זיו היים') מסר למרן החזון איש את הספר, והחזון איש עיין בהקדמה שם ומאוד התפעל מתוכנה, ואמר כי אילו לא היה מכיר את הכותב היה סבור שנכתבה על ידי אחד מהראשונים.

וכאשר נלב"ע רבי משה, חזר רבינו מההלויה לביתו, ולקח סולם וטיפס לאחד ממדפי הארון הספרים, עד שהגיע לספר הנ"ל, והושיט לבנו רבי שאול ואמר לו, "הנה ספר שחיבר רבי משה, כדאי לך ללמוד את ההקדמה שלו". ואכן במשך כמה ימים היה הספר מונח על שולחנו של רבינו עד שרבי שאול גמר לעיין בהקדמה.



תמונה בפרסום ראשון משמחת שבע ברכות בשנת תשמ"ז

בשולחן הכבוד נראים משמאל לימין:

רבי בנימין קורלנסקי, בנו החתן רבי יצחק, רבי מיכל יהודה לפקוביץ, רבי משה דויטש, רבינו (כשהוא מצדד ביראה אל מול מורו ורבו רבי מיכל יהודה) רבי טובי' אברמוביץ

מרא דשמעתתיה בשביעית

רבי משה זכה בשנת תשל"ב להוציא לאור תלמוד ירושלמי מסכת שביעית, עם ביאורו 'מי זיו' וגם הוסיף בו עיונים ומו"מ כדרכה של תורה, וקרא שמו 'זיו היים', והדפיס אותו בשני כרכים. ורבינו מאוד נהנה מביאורו, וביקש ממנו שימשיך להוציא גם על שאר כרכי הירושלמי, אך לא אסתייע מילתא.

וכאשר למד רבינו לעצמו ירושלמי שביעית קיבל בכמה מקומות את מהלך דרכו של רבי משה ז"ל, וכן בשיעור על תלמוד ירושלמי שמסר (בשנת האבל על אביו מרן הקהילות יעקב), ושמהם הודפס אח"כ על ידי חתנו הגר"ז ברוורמן סדרת הירושלמי עם הביאור, ביאר בכמה מקומות כמו שכתב רבי משה.

וגם בספרו דרך אמונה בכמה מקומות ציין רבינו לספרו ודן בדבריו:

ראה בפרק ב' הלכה י' בבאור ההלכה ד"ה ואם יש, ובפרק ז' בציון ההלכה אות ק"ד).

ובספר שונה הלכות אף שכמעט לא הביא בשום מקום מחברים אחרים מלבד המשנה ברורה והחזון איש, מכל מקום בהלכות לולב (סימן תרמ"ח דין ל"ד) מציין שבספר זיו היים יש מכתב ממרן החזון איש בענין איסור סחורה באתרוג של שביעית.



רבי משה דייטש זצ"ל

דיבור בבית הכנסת

רבינו דיבר כמה פעמים על כך שמצד דינא דשולחן ערוך (סימן קנ"א ס"א) אין שום היתר לשוחח בבית הכנסת שיחה בטילה, וזוכר שלפני הרבה שנים רבי משה דויטש תלה שלט בכניסה לכולל חזון איש לעורר על זה, וכתב שמי שרוצה לשוחח שיצא החוצה.

מפסקי מרן החזון איש

הנה בצעירותו זכה רבי משה לקירבה ממרן החזון איש, ומלבד מה שקיבל ממנו יסודות בסוגיות הש"ס, גם שימש אצלו בפסקי הלכה, ופעם סיפר רבינו שמרן החזון איש התבטא על רבי משה ואמר "שאם הי' בא משיח ומכונן סנהדרין, הי' לוקח את ר' משה שיהיה בין הסנהדרין" ונביא כאן כמה דבר שרבינו שמע מרבי משה בשם מרן החזון איש (ויש בידינו עוד הרבה).

מקלף ביו"ט

העיד רבינו ששמע מרבי משה שמרן החזון איש אמר לו אודות השימוש במקלף ביום טוב לצורך היום, שיש בדבר איסור משום עובדא דחול.

לא לברך על 'חסר' בחול המועד

כתב רבינו בפנקסו (כתב יד) רבי משה דייטש ז"ל העיד, שנפל לו עוקץ האתרוג בחול המועד, ואמר לו מרן שלא יברך עליו, ולא נודע טעמו עכ"ל.

אמנם אחרי תקופה ציין רבינו בגליון הפנקס, עיין במשנה ברורה סימן תרמ"ט סק"ו, ושם מבואר שדעת הט"ז והגר"א, שאתרוג הגזול אפילו שהיה בו ייאוש בעלים עם שנוי רשות לא יברכו עליו כל הימים (וכנראה רצה רבינו לציין שמצינו אופן של אתרוג שבאמת הוא כשר ומ"מ לא ראוי לברך עליו).



זיו שותפים כעת להצילת 73 יתומים < מס' קדן: 6565 >

ועד הרבנים
עליון צוקה אברהם

1-800-22-36-36

ישועה קרובה לבא לביתכם!

מוסד התורה
מתחננים
להצלת 73 יתומים

"שטר הברכה"
של מרן ורבנן מסרי התורה שליט"א
גייע אליכם הבתה ע"י שליח גדולי הדור